# LIETUVOS BANKO TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO DIREKTORIUS

## SPRENDIMAS DĖL X. X. IR ADB „GJENSIDIGE" GINČO NAGRINĖJIMO

2022-10-06 Nr. 429-504
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir ADB „Gjensidige" (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2021 m. rugpjūčio 30 d. pareiškėjas ir draudikas sudarė Transporto priemonių draudimo (Kasko) sutartį (toliau – Kasko sutartis), kuria Transporto priemonių draudimo taisyklių Nr. 049 (transporto priemonių draudimo sąlygų redakcija galioja nuo 2016 m. kovo 1 d., o bendrosios draudimo sąlygos nuo 2021 m. gegužės 11 d.) (toliau – Taisyklės) pagrindu nuo 2021 m. rugpjūčio 31 d. iki 2022 m. rugpjūčio 30 d. buvo apdrausti pareiškėjo turtiniai interesai, susiję su automobilio *Porsche (USA) Macan Turbo* (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*) valdymu, naudojimu, disponavimu.

Draudimo apsaugos galiojimo metu pareiškėjas informavo draudiką apie 2021 m. rugsėjo 25 d. 11 val. nutikusį įvykį: važiuojant iš *(duomenys neskelbtini)* esančio požeminio garažo pradėjo leistis automatiniai garažo vartai ir kliudė stogą.

Gauto pranešimo pagrindu draudikas pradėjo žalos administravimą, kreipėsi į namo butų savininkų bendrijos pirmininką dėl vaizdo įrašų ir turimos informacijos apie įvykį pateikimo, įvertino įvykio aplinkybes ir 2021 m. gruodžio 6 d. pranešimu informavo pareiškėją apie priimtą sprendimą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju ir nemokėti draudimo išmokos. Draudikas paaiškino, kad pakeliami garažo vartai pareiškėjo nurodytą dieną buvo pakelti, o automobilis ne nurodytu, o kitu laiku laisvai įvažiavo pro pakeltus vartus. Be to, draudikas paaiškino, kad pakeliami vartai turi daviklius, apsaugančius nuo kontakto su pro vartus judančiais automobiliais. Remdamasis šiomis aplinkybėmis, draudikas priėjo prie išvados, kad pareiškėjas teikė klaidingą informaciją apie įvykį, o jis nutiko ne pareiškėjo nurodytomis aplinkybėmis.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko sprendimu, todėl keletą kartų teikė draudikui pretenzijas dėl priimto sprendimo. Iš pradžių pareiškėjas teigė turįs abejonių dėl draudiko išvadų pagrįstumo, nurodė, kad prieš sudarant Kasko sutartį automobilis buvo nufotografuotas (apgadinimų nebuvo), jis buvo apdraustas visų rizikų draudimu nuo visų staigių ir netikėtų įvykių. Vėliau pareiškėjas draudikui teikė paaiškinimus, kad neprisimena tikslios įvykio datos, tačiau įvykio vieta, paros laikas ir pats įvykio faktas yra tikri. Taip pat aiškino, kad žala buvo pastebėta tik nuplovus automobilį, o namo administratorius pareiškėjui nurodė, jog davikliai nespėja sureaguoti į judančią transporto priemonę.

Nepaisydamas pareiškėjo teiktų pretenzijų ir paaiškinimų, draudikas nusprendė priimto sprendimo nekeisti ir įvykį laikyti nedraudžiamuoju. 2022 m. balandžio 28 d. el. laiške draudikas nurodė, kad nustatytos aplinkybės ir priimto sprendimo pagrindas pareiškėjui buvo paaiškinti. Įvykis, apie kurį buvo pranešta, nurodytomis aplinkybėmis neįvyko.

Pareiškėjas nesutiko su galutine draudiko pozicija ir kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp pareiškėjo ir draudiko kilusį ginčą, kreipimesi prašė Lietuvos banko rekomenduoti draudikui pripažinti įvykį draudžiamuoju ir išmokėti draudimo išmoką. Kreipimesi pareiškėjas nurodė, kad automobiliui važiuojant iš požeminio garažo ant jo nusileido garažo vartai ir kliudė stogą. Apžiūrėjus automobilį atrodė, kad stogas tik ištepliotas, bet nuplovus automobilį pasimatė subraižymai.

Draudikas pateikė atsiliepimą į pareiškėjo kreipimąsi, jame nurodė su pareiškėjo

reikalavimais nesutinkąs ir prašė pareiškėjo reikalavimus atmesti kaip nepagrįstus. Anot draudiko, pagal Taisyklių I dalies 5.6 papunktį, jis nemoka draudimo išmokos, jeigu transporto priemonės savininkas, valdytojas, draudėjas ar naudos gavėjas suklastojo duomenis apie kelių eismo įvykį, jo padarinius ar kitais būdais siekė neteisėtai gauti draudimo išmoką, o pagal IV dalies 6.2 papunktį, draudėjas, apdraustasis ir (ar) nukentėjęs trečiasis asmuo privalo pateikti draudikui visus reikiamus dokumentus ir informaciją dėl įvykio, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, priežasčių ir pasekmių, reikalingus draudimo išmokos dydžiui nustatyti, taip pat dokumentus ir informaciją, kuri patvirtina draudžiamojo įvykio buvimą, atsakingus asmenis, žalos apimtį ir pan. Be to, pagal Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 98 straipsnio 3 dalies 1 punktą ir Taisyklių III dalies 5.4.1 papunktį, draudikas neturi teisės išmokėti draudimo išmokos ar atsisakyti ją išmokėti, neįsitikinęs, kad draudžiamasis įvykis buvo.

Draudikas paaiškino vertinęs įvykio aplinkybes ir nustatęs, kad pareiškėjo nurodytas įvykis niekur nebuvo registruotas, pranešime nurodyti pakeliami vartai yra su davikliais, apsaugančiais nuo jų nusileidimo ant kitų objektų, nurodytą įvykio dieną darytuose vaizdo įrašuose matyti, kad vartai visą laiką buvo pakelti, automobilis laisvai įvažiavo į aikštelę pro pakeltus vartus kitu laiku, nei nurodė pareiškėjas. Dėl to buvo prieita prie išvados, jog įvykis pranešime nurodytu laiku ir nurodytomis aplinkybėmis neįvyko, ir priimtas sprendimas įvykį pripažinti nedraudžiamuoju.

Ginčo nagrinėjimo metu draudikas teikė papildomus paaiškinimus ir nurodė, kad įvažiavimas į požeminę aikštelę yra filmuojamas, vaizdo įrašai daromi užfiksavus judesį. Peržiūrėjus visos dienos vaizdo įrašus buvo matyti, kad automobilis užfiksuotas vieną kartą, kai įvažiavo į požeminį garažą, kurio vartai buvo pakelti, jokio kontakto nebuvo užfiksuota. Anot draudiko, nustatyti automobilio apgadinimai galėjo atsirasi ne tik kitu metu, bet ir dėl kitų priežasčių, pavyzdžiui, kraunant krovinį ir pan. Priežasčių gali būti ir daugiau, tačiau draudikas dėl nurodytų netikslių įvykio aplinkybių negali nustatyti tikslių apgadinimų atsiradimo priežasčių.

Draudikas taip pat paaiškino, kad namo administratorius apie įvykį nežinojo, policijai apie įvykį pranešta taip pat nebuvo (nors kontaktuojant su vartais galėjo būti apgadintas kitas turtas). Anot draudiko, įprastai apgadinus svetimą turtą apie tai pranešama policijai ar turto savininkui, o jei apie įvykį nebuvo pranešta, tai negalima atmesti galimybės, kad apie tai pranešta nebuvo siekiant nuslėpti tikrąsias įvykio aplinkybes. Iš surinktos žalos medžiagos nepavyko nustatyti tikrųjų įvykio aplinkybių, vairavusio asmens, jo veiksmų po įvykio, datos ir laiko. Anot draudiko, vien tik faktas, kad žala galėjo atsirasti važiuojant pro vartus, savaime nesuteikia pagrindo pripažinti įvykį draudžiamuoju, kai kitos apgadinimų atsiradimo aplinkybės nėra žinomos.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus duomenis, darytina išvada, kad ginčas tarp šalių kilo dėl draudiko sprendimo pripažinti įvykį nedraudžiamuoju pagrįstumo.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas leidžia sutarties šalims laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisinių santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė. Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims

turi įstatymo galią (Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalį).

Pažymėtina, kad šalių sudaryta Kasko sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalimi, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Lietuvos kasacinis teismas savo praktikoje yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga nėra absoliuti. Draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiosiose sąlygose. Draudimo taisyklėse nustatomi atvejai, kurie laikytini draudžiamaisiais, taip pat tie, kurie tokiais nelaikytini *(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283-695/2015; ir kt.)*.

Draudžiamasis įvykis – tai draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas, kuriam įvykus draudikas privalo mokėti draudimo išmoką. Teisine prasme draudžiamasis įvykis yra juridinis faktas, t. y. realaus gyvenimo reiškinys, su kuriuo įstatymas sieja teisinius padarinius, konkrečiai – draudiko pareigą išmokėti draudimo išmoką. Nedraudžiamuoju įvykiu laikytinas atsitikimas, kai įvyksta į draudimo rizikos apibrėžtį patenkantis įvykis, tačiau šalys yra susitarusios, kad dėl konkrečių aplinkybių ir savitų aiškiai draudimo sutartyje nustatytų sąlygų šis įvykis nelemia draudiko pareigos išmokėti draudimo išmoką. Nedraudžiamieji įvykiai pašalina draudiko pareigą mokėti draudimo išmoką *ab initio* (iš anksto) *(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-316/2013)*.

Iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėjas ir draudikas susitarė dėl draudimo varianto „Midi" ir visų rizikų draudimo apsaugos. Pagal Taisyklių I dalies 4.1 papunktį, apsidraudus visų rizikų draudimu, draudžiamuoju įvykiu laikomas apdraustos transporto priemonės sugadinimas ar sunaikinimas dėl bet kokių draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu atsitikusių staigių ir nenumatytų įvykių arba vagystės, išskyrus atvejus, nurodytus Taisyklių I dalies 5 skyriuje. Atsižvelgiant į pareiškėjo teiktus paaiškinus dėl visų rizikų draudimo apsaugos, pažymėtina, kad visų rizikų draudimu nėra draudžiama nuo visų ir bet kokių įvykių, o tik nuo tų, kurie atitinka staigaus ir nenumatyto įvykio sampratą, be to, neatitinka nedraudžiamųjų įvykių sąlygų.

Taisyklių I dalies 5 punkte įtvirtintas nedraudžiamųjų įvykių sąrašas. Įvykiai laikomi nedraudžiamaisiais, kai automobilį vairavo asmuo, neturintis teisės vairuoti tos kategorijos transporto priemonės (5.1 papunktis), jei žala buvo padaryta, kai teisėtas transporto priemonės valdytojas apdraustą transporto priemonę vairavo neblaivus, apsvaigęs nuo narkotikų, vaistų, kitų svaiginamųjų medžiagų, taip pat jei jis vartojo alkoholį iki atvykstant kelių policijai ir kt. (5.4 papunktis), jei transporto priemonės savininkas, valdytojas, draudikas ar naudos gavėjas suklastojo duomenis apie kelių eismo įvykį, jo padarinius ar kitais būdais siekė neteisėtai gauti draudimo išmoką (5.6 papunktis), jei žala atsirado dėl krovinio krovimo į arba iš apdraustos transporto priemonės (5.9 papunktis) ir pan. Nustačius šias ar kitas Taisyklių I dalies 5 punkte nustatytas aplinkybes – įvykis laikomas nedraudžiamuoju ir draudimo išmoka nemokama.

Kartu pažymėtina tai, kad Draudimo įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad draudikas neturi teisės išmokėti draudimo išmoką ar atsisakyti ją išmokėti, neįsitikinęs, kad draudžiamasis įvykis buvo. Tai reiškia, kad draudikas negali nepagrįstai mokėti draudimo išmokų ir turi pareigą mokėti jas tik tokiais atvejais, kai yra įsitikinama, kad draudžiamasis įvykis įvyko. Su įvykio aplinkybių vertinimu ir jo pripažinimu draudžiamuoju ar nedraudžiamuoju itin glaudžiai susijęs sutarties šalių bendradarbiavimo principo tinkamas įgyvendinimas.

Kasacinis teismas yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo sutartis yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu, dėl to draudimo sutarties šalys privalo būti viena kitai absoliučiai atviros ir atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti *(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-518/2008)*. Draudimo santykių ypatumai lemia šių santykių dalyvių pareigą ypač glaudžiai bendradarbiauti ir kooperuotis, padedant įgyvendinti vienas kitam savo teises bei vykdyti pareigas (Civilinio kodekso 6.38 straipsnio 3 dalis). Be to, prievolių vykdymo principai šalis įpareigoja prievoles vykdyti sąžiningai ir tinkamai.

Su bendradarbiavimo principo įgyvendinimu susijusios pareigos yra atskirai apibrėžtos tiek teisės aktuose, tiek šalių sudarytai Kasko sutarčiai taikytinose Taisyklėse (standartinėse Kasko sutarties sąlygose). Pagal Draudimo įstatymo 98 straipsnio 1 dalį, draudėjas, naudos gavėjas ir (ar) nukentėjęs trečiasis asmuo privalo pateikti draudikui visus turimus dokumentus

ir informaciją apie draudžiamojo įvykio aplinkybes ir pasekmes, būtinus nustatant draudimo išmokos dydį. Draudiko reikalavimu šioje dalyje nurodyti asmenys taip pat privalo pateikti būtinus nustatant draudimo išmokos dydį dokumentus apie draudžiamojo įvykio aplinkybes ir pasekmes, kuriuos jis turi teisę gauti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Taisyklių III dalies 6.3 papunktyje taip pat nustatyta, kad draudėjas, apdraustasis ir (ar) nukentėjęs trečiasis asmuo privalo pateikti draudikui visus reikiamus dokumentus ir informaciją apie įvykio, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, priežastis ir pasekmes, reikalingus draudimo išmokos dydžiui nustatyti, taip pat dokumentus ir informaciją, patvirtinančius draudžiamojo įvykio tikrumą, atsakingus asmenis, žalos apimtį.

Įvertinus bylos duomenų visumą, nustatyta, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjas (ar kiti transporto priemonės valdytojai) pateikė tokią informaciją apie įvykį, kurią patikrinus buvo pagrįstai nustatyta, kad įvykis nurodytą dieną ir nurodytu laiku neįvyko. Pranešime apie įvykį nurodytą dieną ir nurodytu laiku (valandų tikslumu) (pareiškėjo dukra pokalbio su draudiko darbuotoju metu patvirtino, kad įvykis nutiko pranešime apie įvykį nuodytu metu ) automobilis įvažiavo į požeminį garažą, o ne iš jo išvažiavo, o garažo vartai tuo metu buvo pakelti. Joks kontaktas vaizdo įraše nebuvo užfiksuotas. Pateiktame vaizdo įraše automobilio stogo apgadinimų vizualiai taip pat nesimato. Draudikui priėmus sprendimą nemokėti draudimo išmokos, pareiškėjas draudikui jau teigė, kad pareiškėjas ar transporto priemonę valdęs asmuo (jo dukra) nebeatsimena, kokią tiksliai dieną įvyko įvykis, tačiau dėl jo laiko (kurią valandą jis įvyko) ir pačio įvykio fakto neklydo, pateikė teisingą informaciją, tačiau byloje nėra duomenų, kurie leistų įsitikinti, kad įvykis įvyko kitą dieną, tokiomis pačiomis ar kitomis aplinkybėmis, o vaizdo įrašų, kaip nurodė draudikas, gauti nebėra galimybės dėl praėjusio ilgo laiko tarpo nuo nurodyto įvykio dienos.

Iš bylos duomenų taip pat matyti, kad nei policija, nei namo administratorius apie įvykį nebuvo informuoti. Tai patvirtino tiek pareiškėjo automobilį nurodomo įvykio metu valdžiusi jo dukra pokalbio su draudiko darbuotoju metu, tiek daugiabučio gyvenamojo namo savininkų bendrijos *„(duomenys neskelbtini)*" vadovas, jis pokalbio telefonu metu nurodė apie tokį įvykį jokios informacijos negavęs, o vėliau tokią informaciją patvirtino ir raštu. Ši aplinkybė taip pat kelia papildomų abejonių dėl realių įvykio aplinkybių, nes, pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950 pavirtintų Kelių eismo taisyklių 222 punktą, jeigu dėl eismo įvykio padaryta tik turtinė žala ir nukentėjusio asmens eismo įvykio vietoje nėra, su eismo įvykiu susijęs eismo dalyvis privalo nedelsdamas pranešti apie eismo įvykį nukentėjusiajam, o jeigu tai neįmanoma, – policijai. Šiuo atveju, jeigu automobilis kliudė garažo vartus, tai tikėtina, kad vartai galėjo būti apgadinti, tačiau apie tokį galimą apgadinimą ir kontaktą su jais niekam nebuvo pranešta. Kartu pažymėtina, kad pareiškėjas, ginčydamas draudiko sprendimą, nepateikė jokių objektyvių duomenų, kurių pagrindu būtų galima vertinti, kad įvykis nutiko būtent dėl kontakto su garažo vartais, tik kitą dieną.

Remiantis byloje surinktais duomenimis, konstatuotina, kad draudikui kilo pagrįstų abejonių dėl įvykio atitikties Kasko sutartyje (Taisyklėse) įtvirtintoms draudžiamojo įvykio sąlygoms. Dėl pateiktos neteisingos informacijos, taip pat aplinkybių, kad apie įvykį nebuvo pranešta nei policijai, nei galimai apgadintų vartų valdytojui, buvo apsunkintos draudiko galimybės įsitikinti, kad įvykis atitinka draudžiamųjų įvykių sąlygas ir kad automobilio apgadinimai neatsirado nedraudžiamųjų įvykių sąraše nurodytomis aplinkybėmis, t. y. kad apgadinimai neatsirado kraunant krovinį, vairuojant asmeniui, neturinčiam teisės vairuoti, ar esant kitoms sąlygoms, lemiančioms įvykio pripažinimą nedraudžiamuoju.

Kaip minėta, remiantis teisės aktais, draudikas neturi teisės mokėti draudimo išmoką neįsitikinęs draudžiamojo įvykio buvimu, todėl, atsižvelgiant į nustatytas abejones dėl realių įvykio aplinkybių, konstatuotina, kad įvykis buvo pagrįstai pripažintas nedraudžiamuoju.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo" 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius Arūnas Raišutis